

Advies Algemene Raad

21 oktober 2010

Advies over onderzoek in het beleidsdomein Cultuur, Jeugd, Sport en Media

Inleiding

“Inzetten op onderzoek” is voor de SARC één van de uitdagingen voor het Cultuurbeleid 2009-2014. In het Memorandum aan de Vlaamse Regering en aan het Vlaams Parlement benadrukt de SARC dat het bestaande onderzoek beter dient gecoördineerd te worden en dat meer onderzoek zou moeten gefinancierd worden. De opgeleverde onderzoeksresultaten zouden ook sneller gevaloriseerd en verspreid moeten worden.

Naast het vastgelegde lange termijn onderzoek binnen het beleidsvoorbereidend steunpunt Cultuur, Jeugd en Sport, lopen er, relevante onderzoeksprojecten in het departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media, de agentschappen, de sectorale steunpunten, de opleidingen (sociaal) cultureel werk en de onderzoekscentra media en - sport. Het zijn echter vaak kortlopende projecten over uiteenlopende onderwerpen, waarvan het niet altijd duidelijk is binnen welke beleidsvisie deze kaderen. De SARC, als strategische adviesraad voor het beleidsdomein, wordt niet betrokken bij de keuze van de onderwerpen. Er zijn bovendien te weinig middelen. De doorstroming en valorisatie van de resultaten van de onderzoeksprojecten naar het werkveld is niet altijd adequaat. Er is ook geen vaste procedure voor wat er met de onderzoeksresultaten gebeurt.

De Algemene Raad van de SARC brengt naar aanleiding van deze vaststellingen nu een advies uit op eigen initiatief met aanbevelingen voor de overheid. De timing van het advies is niet toevallig gekozen. De SARC verneemt dat de huidige 14 steunpunten worden geëvalueerd en dat in 2011 de beheersovereenkomst tussen de Vlaamse Regering en de steunpunten afloopt.

De SARC stelt in dit advies voor:

- **een proactieve, doordachte en planmatige houding aan te nemen tegenover onderzoek om een evidence based beleid te voeren**
- **een steunpunt voor beleidsrelevant onderzoek per homogeen beleidsdomein op te richten, dat fungeert als een uitgebreid kennisplatform en afstemt op de reële onderzoeksbehoeften**
- **de Sarc te betrekken bij dit steunpunt**
- **meer aandacht te hebben voor het valoriseren van onderzoeksresultaten**

1. ‘Evidence based’ beleid vereist een proactieve houding tegenover onderzoek

In het verleden heeft de Vlaamse overheid veelal blijk gegeven van een weinig ambitieuze houding tegenover onderzoek. Het onderzoek was vaak reactief en casuïstisch. Beleidsvoorbereidend onderzoek komt nog te vaak tot stand om een vooraf bepaalde beleidsdoelstelling te onderbouwen in plaats van omgekeerd.

Er is nog geen traditie voor een beleid dat gebaseerd is op wetenschappelijke inzichten. Voor het “evidence based” beleid dat de Vlaamse overheid naar eigen zeggen beoogt, dient veel meer proactief, doordacht en planmatig te worden gewerkt. Zeker in tijden van budgettaire schaarste moet de overheid

onderzoeksoopdrachten zorgvuldig plannen vanuit een lange-

termijnperspectief. Nu worden vaak in de verschillende sectoren wegens een **gebrek aan middelen, kortlopende onderzoeken** opgezet. Dit geeft soms

aanleiding tot spanning, zowel bij de onderzoeksinstellingen als bij de opdrachtgevende overheid. De onderzoekstijd is immers vaak te beperkt voor een te ruime onderzoeksoopdracht, waardoor kwaliteit onder druk komt. Meestal zijn de **onderzoeksvragen ook te vaag of niet realistisch.**

Eveneens worden nog **teveel onderzoeken naast elkaar** uitgevoerd. Enerzijds komen er soms gelijkaardige opdrachten vanuit verschillende departementen, anderzijds is er te weinig onderzoek met oog voor transversale verbanden.

Met de oprichting van de steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek is men alvast op de goeie weg.

De oprichting van het Steunpunt Cultuur, Jeugd en Sport is een belangrijke stap in de juiste richting. Het steunpunt doet echter in de eerste plaats participatieonderzoek, waar er daarnaast nog veel ander diepgaand onderzoek nodig is. Er is niet alleen behoefte aan kwantitatief georiënteerd participatieonderzoek, maar ook aan onderzoek naar drijfveren en stromingen via kwalitatieve focus- en delphi-onderzoeken.

Er is dus ruimte voor verbetering. Te beginnen met het uitbreiden van de scope van het huidige Steunpunt voor Cultuur, Jeugd en Sport.

2. Eén steunpunt voor beleidsrelevant onderzoek per homogeen beleidsdomein dat afstemt op de reële onderzoeksbehoeften

2.1. De Steunpunten voor Beleidsrelevant Onderzoek¹ worden gevormd door een of meer onderzoeksgroepen uit een of meer universitaire instellingen die samen gedurende een langere periode wetenschappelijke ondersteuning bieden aan de Vlaamse overheid.

De voornaamste taak van de steunpunten bestaat uit:

- wetenschappelijk onderzoek rond thema's die de Vlaamse overheid als prioritair en relevant beschouwt voor beleidsvoorbereiding en beleidsevaluatie
- kennisoverdracht
- opbouwen van gegevensverzameling en
- uitvoeren van gegevensanalyses

Voor de periode 2007-2011 werden 14 steunpunten erkend² door de Vlaamse Regering.

In het beleidsdomein Cultuur, Jeugd, Sport en Media gaat het om het Steunpunt voor Cultuur, Jeugd en Sport.

Het werken met een steunpunt, zoals het Steunpunt voor Cultuur, Jeugd en Sport, wordt in het geheel van het beleidsvoorbereidend onderzoek voor die domeinen principieel als een positief uitgangspunt ervaren. Een steunpunt daagt bij tot een betere structurering van het onderzoek en gaat versnippering van middelen tegen. Bovendien wordt ook de mogelijkheid geboden om transversaal en geïntegreerd te werken. Het blijkt ook dat het werken met een steunpunt zorgt voor meer samenhang en transparantie.

2.2. Vanuit voorgaand uitgangspunt dringt de SARC er bij de Vlaamse Regering op aan om, bij de volgende erkenningsronde in 2011, **één steunpunt per beleidsdomein** te voorzien. Zowel in het beleid voor planlastvermindering als in de Vlaamse strategie voor duurzame ontwikkeling wordt gewerkt vanuit de huidige homogene bevoegdheidsdomeinen zoals die in het kader van de recentste bestuurshervorming, het zogenaamde beter bestuurlijk beleid, zijn opgericht. Op die manier ondersteunt de Vlaamse Regering de structuren die ze heeft gecreëerd en stimuleert ze de consistentie in haar beleid. Zo wordt ook **vermeden dat sommige domeinen een beroep moeten (kunnen) doen op twee of meer steunpunten, andere op geen**, wat ook aangekaart wordt

¹ Besluit van 15 september 2006 van de Vlaamse Regering betreffende steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek (B.S. 04/12/2006)

² Buitenlands Beleid, Toerisme en Recreatie; Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen; Cultuur, Jeugd en Sport;; Duurzame Ontwikkeling; Fiscaliteit en Begroting; Gelijkekansenbeleid; Milieu & Gezondheid; Mobiliteit en Openbare Werken; Ondernemen en Internationaal Ondernemen; O&O Indicatoren; Ruimte en Wonen; Studie en Schoolloopbanen; Werkgelegenheid en Sociale Economie; Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

door de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWI) in het advies³ over de steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek. Er moet eveneens over gewaakt worden dat de hoogwaardige expertise in bepaalde subdomeinen die in Vlaanderen aanwezig is, bij het steunpunt betrokken wordt.

De SARC stelt vast dat er momenteel voor de sector Media geen steunpunt is voorzien. In zijn Memorandum pleitte de SARC al om het bestaande steunpunt Cultuur, Jeugd, Sport om te vormen tot één steunpunt Cultuur, Jeugd, Sport en Media.

Dit pleidooi wordt nu herhaald. Als de Vlaamse Regering één steunpunt per beleidsdomein erkent, dient **'Media' toegevoegd te worden aan het Steunpunt Cultuur, Jeugd en Sport**.

Zo kan de Vlaamse Regering er in de loop van 2011 voor zorgen dat er **voor het bevoegdheidsdomein CJSM één volwaardig steunpunt** komt, zodanig dat voor cultuur, jeugd, sport en media een geïntegreerd en op wetenschappelijke inzichten gebaseerd beleid kan worden gevoerd.

2.3. Een wetenschappelijk steunpunt werkt met een beheersovereenkomst, waarbij de bulk van de onderzoeksvragen al vast ligt bij ondertekening ervan. De meeste vragen worden dus door de Vlaamse overheid vastgelegd. Daarnaast vragen we echter ruimte in het budget voor vragen vanuit de sectoren of vanuit het steunpunt zelf. Met andere woorden pleit de SARC voor een meer bottom up benadering wat betreft de keuze van onderwerpen. **In voorbereiding van de beheersovereenkomst kan al geluisterd worden wat de behoeften van de sectoren zijn.**

2.4. De **sectorale steunpunten** initiëren ook veel onderzoek. Dit dient **afgestemd** te worden **op de onderzoeken van het beleidsrelevant steunpunt.**

3. De SARC betrekken bij de onderzoeksopdrachten

3.1. Bij de voorbereiding van dit advies verzamelde de SARC informatie bij het Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media. Hieruit bleek dat **er nood is aan structurele afspraken voor doorstroming van informatie.**

De informatiedoorstroming is voorzien in de regelgeving voor de strategische advisering. Het kaderdecreet voor strategische adviesraden voorziet dat de Vlaamse Regering de strategische adviesraad uit eigen beweging of op zijn verzoek alle informatie ter beschikking stelt die noodzakelijk is voor de adviesopdracht (art 15 § 1 van het kaderdecreet). Tussen de strategische adviesraad en de beleidsraad van het beleidsdomein in kwestie moet een informatieprotocol worden afgesloten.

Het **informatieprotocol** dat is afgesloten tussen de SARC en de beleidsraad CJSM zal hier wellicht soelaas bieden.

3.2. Los daarvan vindt de **SARC** het onontbeerlijk dat strategische adviesraden **betrokken** zouden worden **bij de keuze van thema's of invalshoeken van de onderzoeksopdrachten** nog voor het ondertekenen van de beheersovereenkomst.

³ Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid, advies 71, Steunpunten beleidsrelevant onderzoek, voorontwerp van besluit, 4 januari 2001

De betrokkenheid van de strategische adviesraden sluit andere vormen van doorstroming niet uit.

3.3. De SARC pleit ervoor dat het Steunpunt voor beleidsrelevant onderzoek CJSM fungeert als een **uitgebreid kennisplatform van onderzoeksinstellingen waarin de verschillende ideologische strekkingen vertegenwoordigd zijn** en waarin, naast uiteraard het departement en de onderzoeksinstellingen, ook de SARC vertegenwoordigd is.

Doordat de SARC is samengesteld uit experts en uit vertegenwoordigers van het middenveld verhoogt dit het draagvlak van de uitgevoerde onderzoeken en vergroot de kans op een effectieve valorisatie van het onderzoek.

3.4. Wanneer de SARC of één van de sectorraden opdracht krijgt om een advies te onderbouwen met wetenschappelijk onderzoek, dienen daar de nodige middelen tegenover te staan. Door een pro-actieve benadering waarbij de SARC bij het onderzoeksplatform wordt betrokken zoals voorgesteld in punt 3.3, vermijdt men een voluntaristische ad hoc aanpak.

4. Valoriseren van onderzoeksresultaten

De Vlaamse overheid kan het zich niet veroorloven om onderzoek te financieren zonder zich om het valoriseren ervan te bekommeren. Het ontsluiten en verspreiden van de resultaten van wetenschappelijk onderzoek zijn essentieel.

De SARC kijkt wat dit betreft uit naar de resultaten van een verkennende studie rond valorisatie van onderzoek in de humane en sociale wetenschappen, die gebeurt in opdracht van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWI).⁴

In afwachting doet de SARC alvast enkele aanbevelingen, vertrekkend van de ervaring met de huidige manier van werken.

4.1. De opdrachtgevende **overheid** moet worden aangespoord om **tijdig te communiceren over de (mogelijkheid tot) onderzoeken. Onderzoeksgroepen** dienen duidelijk te communiceren naar de sector **over hun lopende onderzoeksopdrachten.**

4.2. Er dienen **afspraken** te worden gemaakt **over de toegang tot en de aanwending van de resultaten** van met overheidsmiddelen gefinancierde onderzoeken. Zo wordt best vooraf bepaald binnen welke termijn en op welke wijze de onderzoekers de resultaten van beleidsgericht onderzoek bekend maken.

⁴ Het onderzoeksproject van de VRWI moet een antwoord bieden op de vraag naar wat valorisatie in de humane en sociale wetenschappen inhoudt, welke de instrumenten zijn, mogelijke knelpunten ... , om hieruit beleidsaanbevelingen te distilleren. De onderzoeksopdracht werd toevertrouwd aan een consortium van onderzoekers onder het promotorschap van HIVA -K.U.Leuven. Ook ECOOM (expertisecentrum O&O indicatoren), de UA en de VUB maken deel uit van het onderzoeksteam. Het project startte effectief op 1 september 2009 en loopt nog tot 28 februari 2011.

4.3. De **data** die verzameld worden in het kader van beleidsvoorbereidend onderzoek moeten niet alleen op een correcte, maar eveneens **op een toegankelijke manier geanalyseerd en geïnterpreteerd** worden, willen ze bruikbaar zijn voor het veld. Onderzoeksgroepen en de opdrachtgevende overheid moeten hiervoor bereid zijn **samen te werken met het middenveld**: ze mogen niet vanuit een ivoren toren opereren.

4.4. Eveneens moeten **data en onderzoek gebundeld** worden, zodat **geen dubbel werk** gebeurt en de efficiëntie van het onderzoek ook toeneemt. Coördinatie tussen vele (kleine) onderzoeken en centralisatie van de informatie over het bestaande onderzoek is ook nodig.

De **centrale website van de Steunpunten** voor beleidsrelevant onderzoek wordt momenteel onvoldoende ondersteund, tenzij via linken. Alle publicaties zijn niet online toegankelijk. Er is niemand verantwoordelijk voor de verspreiding.

Het voorzien van een centrale website als een soort van centraal informatiepunt is een goed initiatief. Er zijn echter ook **middelen nodig** om dit waar te maken.

4.5. Naast een centraal infopunt is een **sectorspecifieke vertaalslag onontbeerlijk**. Hier is een **taak** weggelegd voor het **departement CJSM** in samenspraak met de onderzoeker(s), de sectorspecifieke steunpunten en de belangenbehartigers in de cultuursector.

Vice versa is het de verantwoordelijkheid van **het veld** (via de sectorspecifieke steunpunten of via de belangenbehartigers) om op deze studies en bevindingen **feedback** te geven.

4.6. De bruikbaarheid en beschikbaarheid van resultaten zou ook kunnen leiden tot een engagement om in bijeenkomsten met de sectororganisaties de onderzoeker(s) uit te nodigen om toelichting te geven of verdere voorstellen te ontwikkelen.

4.7. Er is een **budget/personeel nodig** voor de **vertaling van de onderzoeksresultaten naar werkbare middelen voor het werkveld**.

4.8. Elke adviesraad zou automatisch **het jaarverslag** dienen te krijgen van het steunpunt van het beleidsdomein waarvoor de raad bevoegd is.

4.9. Tevens zou de adviesraad moeten **betrokken worden bij de evaluatie** van het steunpunt.

Tot slot

Dit advies is geschreven in het licht van de evaluatie van de steunpunten beleidsrelevant onderzoek en hoofdzakelijk gerelateerd aan het Steunpunt beleidsrelevant onderzoek voor het beleidsdomein CJSM.

Maar ook daarbuiten wordt er veel relevant onderzoek gevoerd zowel binnen als buitenlands. Het valoriseren en ter beschikking stellen hiervan is minstens even belangrijk.

De SARC is er zich dan ook van bewust dat een 'evidence based' beleid meer is dan een louter onderzoeksbeleid.

Om het onderzoek in dit ruimer kader te plaatsen, wil de SARC een **werkgroep** oprichten **die een visie ontwikkelt voor een op kennis gebaseerd beleid**. In de werkgroep dienen de sectorale steunpunten, de SARC en de administratie vertegenwoordigd te zijn.

Iris Van Riet
Algemeen secretaris

Luk Verschueren
Algemeen voorzitter